

Spis treści

Przedmowa	13
I. Wstęp	17
Skłonności zawodowe jako przedmiot diagnozy	17
Test Skłonności Zawodowych	17
Sens wyboru w teście M. Achtnicha	21
Znaczenie skłonności zawodowych	24
Wybór jako metoda diagnozy skłonności zawodowych	26
Wybór jako czynność i jako wytwór	26
Koncepcja czynności i wytworów K. Twardowskiego	26
Wyjaśnianie praktyki, metoda <i>ex post facto</i>	29
Życie psychiczne — znaczeniem zachowania	32
Czynność jako zjawisko dostępne empirycznie	33
Metody diagnozy skłonności	35
Teoria i praktyka	35
Metoda analityczna	37
Metoda psychologiczna	38
Metoda fenomenologiczna	40
Wnioskowanie przez analogię a odczytanie relacji zawodowej	42
Obraz i wyobrażenie w myśleniu przez analogię	46
Zadania doradcy zawodowego	49
Przegląd zawartości pracy	51
II. Aktywność człowieka na rynku pracy	54
Wybrane koncepcje teoretyczne aktywności na rynku pracy	54
Wprowadzenie	54
Praca i jej doświadczenie na rynku pracy	55
Relacyjne ujęcie pracy ludzkiej	55
Kariera jako wytwór doświadczenia rynku pracy	56
Koncepcja kariery zawodowej D. Supera	57
Potrzeby, wartości i zainteresowania	57
Pojęcie kariery zawodowej	58
Obraz siebie	59
Ważność pracy	59
Koncepcja radzenia sobie w życiu M. Kulczyckiego	61
Pojęcie „problemu życiowego”	61
Podmiotowe warunki aktywności	64

Procesy podstawowe	65
Procesy właściwe	67
Psychologiczne doradztwo karier	72
Pojęcie doradztwa kariery	72
Dojrzewanie do kariery	73
Charakter a dojrzałość do kariery	75
Model „mozaikowy” dynamizmów podmiotowych	76
Interakcyjny model zachowania się człowieka w środowisku pracy	76
Interakcyjny model podmiotu w środowisku zawodowym	76
Analiza świadomości	78
Analiza działania i jego źródeł	80
Trzy „poziomy” ludzkich dynamizmów	81
Dynamizm człowieka: model mozaikowy	84
Organizm i życie wegetatywne	87
Zmysły i życie zmysłowe	88
Zmysły: istota i funkcja	88
Emotywność — wrażliwość na wartości	89
Poznanie rzeczy a doznanie wartości	89
Czucie, czyli wiedza o sobie	90
Rozum i czynności ponadzmysłowe	91
Aktywność osobowa	93
Wiedza i samowiedza	93
Relacja jako przedmiot poznania	93
Samowiedza i jej znaczenie dla rozwoju zawodowego	95
Osoba	97
Świadomość a samowiedza	97
Refleksja	98
Osobowość a samoświadomość	100
Regulacja relacji z otoczeniem	104
Aktualistyczno-egzystencjalna koncepcja człowieka	104
Działanie i doznawanie	104
Rola doznania i poznania w biegu aktywności	108
Mechanizm regulacyjny zachowania	110
Model „fizjologii” ludzkiej aktywności	111
Umysł i serce	111
Uprzedmiotowienie i jego wytwory: przedstawienia	113
Upodmiotowienie i jego wytwory: aspiracje	114
III. Przeżycia i dążenia zawodowe	116
Przeżycia i ich rodzaje	116
Wprowadzenie	116
Doznanie i przeżycie	117
Istota przeżycia	117
Dwie grupy przeżyć	119
Mechanizm powstawania przeżyć: działanie i doznanie	119
Rodzaje przeżyć	120
Przeżycie materialne i formalne	120
Przeżycia naturalne i sztuczne	122
Dążenia osobowe	123
Dążenia osoby: geneza oraz odmiany	123

Dążenia w ujęciu Freuda	124
Dążenie do wyższej jakości życia	126
Życie jako dramat „dziania się” i „działania”	126
Jakość życia	128
Podział problemów życiowych	129
Problemy zawodowe	131
Zawód a praca zawodowa	131
Problemy zawodowe	131
„Radzenie sobie” z problemami zawodowymi	133
Pojęcie „radzenia sobie”	133
Wartość jako relacja odpowiadania	134
Decyzje dotyczące celu: wartości autotelicznej	136
„Ja” jako wyraz osoby	139
Dążenie zawodowe	141
Specyfika dążeń zawodowych	141
Typologia dążeń zawodowych	143
Projekcja i zagubienie celów	144
Inflacja i zagubienie „sposobów” działania	145
Wnioskowanie przez analogię	146
Mechanizm wyboru obrazu	146
Ogląd i wgląd	146
Wnioskowanie jasne i wnioskowanie pewne	148
Znaczenie analogii w decyzjach zawodowych	150
Ujmowanie jakości i ilości w procedurze wnioskowania	152
Psychologiczne podstawy wnioskowania przez analogię	153
Procedura testowa w Teście Skłonności Zawodowych	153
Etapy wnioskowania przez analogię	154
Wnioskowanie przez analogię jako podejmowanie decyzji	155
Problem prawdy w teście	156
Postawa obronna — ilość wyborów	157
Konflikt kryteriów decyzyjnych	157
Wnioskowanie przez podobieństwo w identyfikacji seksualnej	159
Proces uświadamiania potrzeb przez analogię	161
Fazy uświadamiania relacji bazowej (potrzeb)	161
Relacje awersyjne	164
IV. Skłonności i wybory zawodowe	165
„Rozwiązywanie” problemów życiowych	165
Wprowadzenie	165
Warunki radzenia sobie z problemami	166
Proces rozwiązywania problemu	168
Dążenia jako uwarunkowanie aktywności	170
Obraz rzeczywistości	171
Obraz siebie-w-świecie	171
Orientacja we własnym położeniu życiowym	171
Obraz siebie i świata	172
Cechy formalne i treściowe obrazu własnego położenia życiowego	173
Rodzaje „ja” podmiotowego	176
Jakość odzwierciedlenia	176
Czynności woli jako przedmiot odzwierciedlenia	178
Znaczenie identyfikacji w kształtowaniu się obrazu „ja”	179

Podstawa dążeńiowa	181
Reflektowanie dążeń	181
Geneza treści a jakość odzwierciedlenia	182
Zasada względności świadomości	183
Odzwierciedlanie pragnień cielesnych	183
Odzwierciedlanie woli i zasad otoczenia	185
Emocje	188
Emocje społeczne	189
Emocje osobowe	189
Obraz świata-dla-siebie jako podstawa działania	191
Decyzje i wybory	193
Decydowanie a obraz siebie i świata	193
Relacje autoteliczne i instrumentalne w obrazie siebie i świata	193
Uwarunkowania decyzji edukacyjno-zawodowych	194
Podmiotowość decyzji	195
Samostanowienie	198
Sprawczość a przyczynowość	198
Samostanowienie	200
Twórczość moralna	202
„Ja” przyczynowe i rozstrzyganie	204
Upodmiotowienie, czyli interioryzacja	208
Motywy i dążenia	209
Konflikt aspiracji i dążeń	209
Motywy i dążenia	209
Uczucie jako spontaniczna odpowiedź osoby na pragnienie	211
Postawy uczuciowe woli	214
Dynamiczny model procesów decyzyjnych	215
Podejmowanie decyzji	215
Decydowanie jako „gra motywów” i jako akt woli	216
Decyzje a wolność woli	217
Elementy subiektywne w procesie decyzyjnym	218
Komplementarność woli i intelektu	219
Decyzje nawykowe i twórcze	221
Obraz „ja” a skłonności	223
Emocjonalizacja obrazu i postawy uczuciowe woli	223
Emocjonalizacja obrazu siebie	223
Postawy uczuciowe woli	224
Emocjonalizacja a zniekształcenie obrazu siebie i świata	225
Skłonności zawodowe	226
Skłonności osoby	226
Ukierunkowanie życiowe	227
Nastawienie do świata	228
Skłonność jako wartościowa relacja	229
Skłonności osoby a popędy natury	232
Dążenia osoby a popędy natury	232
Napięcie między skłonnością a popędem	234
Skłonności a zainteresowania i preferencje zawodowe	235
Wybory zawodowe	237
Uwarunkowania sytuacyjne i podmiotowe decyzji zawodowych	237
Wybór celu a wybór zawodu	238

Cele życiowe i cele zawodowe	238
Geneza celów zawodowych	239
Wybór zawodu	240
Procesy decyzyjne dotyczące wyboru zawodu	241
Fazy podejmowania decyzji zawodowej (model)	243
V. Metody jakościowe w diagnozie zawodowej	248
Metody jakościowe	248
Wprowadzenie	248
Metody jakościowe w psychologii	250
Model zjawisk wewnętrznych	252
Ujęcie dynamiczne, czyli egzystencjalne	252
Zachowanie	254
Przedstawienia	254
Umysł jako odzwierciedlenie	254
Przeżycie i pragnienie	255
Akty woli	257
Istota metod jakościowych	259
Jakości psychiczne	259
Metody jakościowe w ujęciu M. Kreutza	261
Podmiot jako przedmiot psychologii	263
Problem nazewnictwa świadomości i myślenia	265
Cztery typy myślenia	265
Działanie świadome i świadomy wybór	266
Introspekcja oraz refleksja	268
Czynność: jej materiał i przedmiot	270
Czynności i uczynnienia	270
Przedmioty wewnętrzne i materiał czynności	271
Praca jako czynność: wytwory przechodnie i nieprzechodnie	273
Katalog zjawisk psychicznych	275
Wstępna próba klasyfikacji metod jakościowych	278
Odrębność zjawisk projekcji i identyfikacji	279
Zjawisko projekcji	279
Metody projekcyjne w literaturze	279
Wpływ doznań na procesy orientacyjne: uczuciowość i zmysłowość	282
Uczucia i namiętności a sprawczość	284
Znaczenie refleksji w mechanizmie projekcji	287
Specyfika identyfikacji	290
Specyfika obrazu a projekcja i inflacja	290
„Ja” poznające i „ja” doznające	291
Dominacja wartości autotelicznych	293
Prawda poznania i prawda działania	294
Testy wyboru	295
Sens wyboru w teście wyboru	295
Specyfika testów wyboru	295
Wybór w teście Lüschera	296
Wybór w teście Achtnicha	297
Wybór jako „wyraz” osoby i jako jej „wytwór”	300
Znaczenie obrazka w teście	303
Pojęcie znaczenia	303

Znaczenie jako intersubiektywna treść obrazka	304
Znaczenie naturalne i sztuczne	306
Obraz filmowy	309
Znaczenie dyspozycji dla diagnozy zawodowej	310
Proces wyboru w teście obrazowym	312
Uwarunkowanie procesu wyboru (rozstrzygania)	312
Obraz siebie i świata jako racja wyboru	312
Wpływ motywów na proces wyboru	315
Wpływ woli i uczuć na wybór	317
Wnioski do procedury testowej	318
Poznanie podmiotu poprzez jego działanie	318
Trafność podmiotowa diagnozy	319
VI. Koncepcja potrzeb w Teście Skłonności Zawodowych	322
Relacyjna koncepcja potrzeb zawodowych	322
Wprowadzenie	322
Sens terminów: „tendencja”, „potrzeba” i „metapotrzeba”	323
Odzwierciedlenie relacji i ukierunkowanie życiowe	327
Rodzaje i odmiany potrzeb relacyjnych	329
Założenia relacyjnej koncepcji potrzeb	329
Typologia relacji — założenia	330
Trzy poziomy potrzeb relacyjnych	330
Relacje autoteliczne i instrumentalne	332
Cztery rodzaje wartości relacyjnych	335
Relacje obrazowane w Teście Skłonności Zawodowych	339
Relacje umysłowe: tworzyć i poznawać	339
Oś działania: dążenie, aby „być”	339
Oś usprawniania: poznanie i doznanie	339
Relacje zmysłowe: ekspresja w świecie norm i wartości	341
Oś działania: ekspresja uczuć	341
Oś instrumentalna: orientacja społeczna	343
Potrzeby cielesne: nabywanie i uczestnictwo w grupie	345
Specyfika potrzeb cielesnych	345
Oś działania: potrzeba posiadania	346
Oś usprawniania: więź grupowa	347
Relacje cielesne: aktywność i pasywność	349
Potrzeba męskości	349
Potrzeba kobiecości	350
Represja potrzeb	351
System potrzeb w ujęciu M. Achtnicha	353
Charakterologia czynnikowa M. Achtnicha	353
Koncepcja potrzeb w teście Achtnicha	354
VII. Charakter zawodowy	356
Pojęcie charakteru	356
Wprowadzenie	356
Różne znaczenia terminu „charakter”	358
Osobowość a temperament i charakter	358
Wpływ socjalizacji na charakter (cztery czynniki)	362
Doznawanie i dezintegracja dynamizmów osoby	363
Doznawanie wartości	363

Dezintegracja i spontaniczna integracja: uczucie	365
Charakter jako zestrój dynamizmów	366
Osoba i samostanowienie	366
Procesy organizowania siebie	368
Integracja dynamizmów a temperament i charakter	370
Proces integracji dynamizmów	373
Przeżycie sprawczości woli	373
Dynamizm woli jako dyspozycja (wymaga odzwierciedlenia „ja” podmiotowego)	373
Przeżycia woli	374
Egzystencja osoby i samoocena	375
„Ja” społeczne — subiektywizm i indywidualizm	377
Temperament a obraz siebie i świata	378
„Ja” podmiotowe a dyspozycje	378
Charakter jako sposób bycia	380
Temperament a przeżycie sprawczości	380
Zmysłowość i aktywność (zmysłowiec)	382
Prymarność i refleksowanie granic (choleryk i systematyczny)	383
Uczuciowość, pasywność i problem identyfikacji	384
Sekundarność i wartość działania	386
Charakter a praca zawodowa	387
Charakter zawodowy	387
Charakter a dopasowanie zawodowe	388
Charakter jako wytwór sztuczny	390
Pojęcie wytworów sztucznych	390
Koncepcja artefaktów K. Twardowskiego	390
Artefakty w dramacie	391
Charakter jako wytwór sztuczny	393
Zachowanie jako wytwór sztuczny	395
Działanie jako wytwór sztuczny	395
Artefakty na poziomie cielesnym	398
Artefakty na poziomie zmysłowym	398
Artefakty na poziomie duchowym	399
Osobowość jako wytwór osoby	399
Realne „ja” — indywidualizacja	400
Charaktery przymusowe	403
Charakter jako kapitał kariery	404
Diagnoza charakteru zawodowego	407
Sens diagnozy zawodowej	407
Metody analizy klucza zawodowego	409
Interpretacja potrzeb według M. Achtnicha	409
Analiza dynamiczno-egzystencjalna	411
Analiza relacyjna	413
Charakter typowego teleinformatyka	414
Skłonności zawodowe chłopców w technikum teleinformatycznym	414
Przewidywania aktywności zawodowej	417
Przewidywanie optymalnych stanowisk pracy	419
Specyfika diagnozy charakteru: potwierdzanie i falsyfikacja	422
Rola zawodowa	423
Opis stanowiska pracy	425
Dopasowanie do stanowiska	425

